

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Liber Tertius. Amor Sperans.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

LIBER TERTIUS.

AMOR SPERANS.

Spes ex amore nascitur. Ideo namque vitam æternam cum fiducia expectamus: quia amamus, & desideramus. Et quidni desiderent omnes? Si amatur vita, quare non quæritur vita? Si amatur vita, talis quærat, quæ nunquam finiatur. Talis quærat, de qua *IIa. 51. Gaudium, & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis.* Talis quærat, per quam omne hominis desiderium satietur. Satiabitur, dum oculo ad oculum videbimus, amabimus, & laudabimus Deum in æternum. In Dei proinde possessione vita æterna consistit, qui replet in bonis desiderium nostrum, & in quo solo requiescere potest cor nostrum. Tanti boni possessionem Christianus fiducialiter expectans, per medias cruces in via mandatorum Dei suaviter currit. Quia fidelem animam spes Christiana nutrit, fovet, lætificat, excitat ad crucem cum Christo perferendam, viamque mandatorum tantò alacrius decurrendam, quantò ampliora promittit, qui in promittendo nunquam fallit. Ideò bonum facientes, in medio tribulationum *non desiciamus: tempore enim suo metemur. . . Galat. 6. Scientes quòd labor noster non est inanis in Domino. 1. Cor. 15.*

CAPUT I.

Spei theologice definitio, & objectum.

I Spes est virtus theologica, per quam certa cum fiducia, nostræ salutis & æternæ vitæ bona per divinum auxilium consequenda expectamus. Nascitur ex desiderio, quo bona illa, seu eorum possessionem nobis desideramus. Ut enim S. Thomas ait *1. 2. q. 40. a. 8. In quantum spes respicit bonum speratum, spes ex amore nascitur. Non enim est spes, nisi de bono desiderato & amato.* Spes proinde formaliter non est amor vitam æternam desiderans, sed amorem istum præsupponit.

2 In objecto spei S. Thomas ibidem *a. 1. quatuor conditiones requirit. Primo, quòd sit bonum. Non enim propriè loquendo est spes, nisi de bono. . . . Secundo, ut sit futurum, saltem probabiliter: non enim est spes de presenti jam habito. Quia quòd videt quis, quid sperat? Rom. 8. Nec speramus quòd ne probabiliter quidem futurum est, sed desperamus. Nihil tamen vetat, bonum speratum certò esse futurum. Intuitivam namque Dei*

visionem sibi certò futuram sperant animæ in Purgatorio, speraveruntque SS. Patres in Lybbo. *Tertio requiritur, quòd sit aliquid arduum, id est cum difficultate adipiscibile. Non enim quis dicitur aliquid sperare minimum, quòd statim est in sua potestate ut habeat; sicut nemo timere dicitur malum, quòd facile vitare potest. Quarto, quòd illud arduum sit possibile adipisci. Quia nemo sperat id quòd adipisci nullo modo potest, cum spes nascatur ex desiderio efficaci rei expectatæ. Desiderium verò efficax non fertur ad impossibile.*

Spei itaque theologice objectum materiale primarium esse beatitudinem æternam, sequitur ex allata spei definitione. Siquidem illud est primarium objectum materiale spei nostræ, quòd primariò certa cum fiducia per Dei auxilium expectamus. Primariò verò expectamus beatitudinem æternam. Media verò, per quæ beatitudinem consequi speramus, ad objectum spei secundarium pertinent.

Objectum formale spei theologice esse Deum ut summum bonum finemque ultimum nostrum, illi dicunt, qui censent spem esse effectum desiderii, quo Deum nobis ut summum bonum, ultimum finem, æternamque beatitudinem nostram desideramus. Sed cum ex dictis n. 1. desiderium istud præsupponatur ad spem, in eo proinde spes formaliter non consistat, sed in certa fiducia, quæ Deum ut summum bonum nostrum expectamus: propterea dicendum, illud esse objectum formale spei nostræ, quo movemur, excitamurque ad Deum ut summum bonum, supremamque felicitatem nostram certa cum fiducia expectandam. Istud verò est auxiliatrix Dei omnipotentia, misericordia, in promissis fidelitas, & merita Salvatoris. Quia ideò certa cum fiducia æternam beatitudinem, seu summi boni nostri possessionem expectamus, quia Deus in promissis fidelis, eam promissis servantibus mandata perseveranter usque ad mortem; mandata verò perseveranter servare speramus, innixi auxilio gratiæ Dei, effectum infallibilem habente ex omnipotenti Dei virtute; quòd auxilium nos consecuturos speramus per infinitam Dei misericordiam, meritaque Salvatoris. Per consequens tria sunt primaria spei christianæ fundamenta. Primum est omnipotentia Dei, quæ fit ut Deo volenti saluum facere, nullum hominis resistat arbitrium: *Cor enim Regis in manu Domini, quo-*

cumque voluerit vertet illud. Prov. 21. Secundum est infinita Dei misericordia, secundum illud Psal. 12. *Ego autem in misericordia tua speravi.* Et Psal. 17. *Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum.* Unde Augustinus l. 2. Confess. c. 29. *Tota spes mea, non nisi magna misericordia tua.* Tertium, sunt merita Christi, per quæ auxilium gratiæ expectamus à divina misericordia: utpote per quam omnis gratia, quæ in hoc statu confertur, propter merita Christi confertur. *Nec enim aliud nomen est sub celo datum hominibus, in quo operaret nos salvos fieri.* Act. 4. Unde nec justificamur, nisi per redemptionem quæ est in Christo. Rom. 3. Nihilque à Deo Ecclesia petit, nisi per Christum Dominum nostrum. Per Christum proinde petenda sperandaque est vera conversio, peccatorum remissio, perseverantia, beatitudo æterna.

6 Si ista sint tria primatia spei nostræ fundamenta, in solo Deo principaliter ponere nos oportet spem salutis nostræ, non in nobis, juxta illud: *In manibus tuis sortes mee.* Item: *Perditio tua, Israël, tantummodo in me auxilium tuum.* Et iterum: *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui cuius vult misereatur, & quem vult indurat, quem vult salvat & vivificat.* Nec idè oportet nos desperare, quia in solo Deo spem jubemur collocare. Quia, ut Augustinus de prædest. Sanct. cap. 11. ait: *Sapientes non sunt, qui infirmitatis sua malant se committere, quam firmitatis promissionis Dei. Sed ignota est mihi, inquis, de meipso voluntas Dei. Quid ergo? Tuane tibi de teipso voluntas certa est, nec times? Qui videtur stare, videat ne cadat. Cum igitur utraq; incerta sit, cur non homo firmitati quam infirmitati fidem suam, spem charitatemque committit?* Et c. 22. *Abstine à vobis idè desperare de vobis, quoniam spem vestram in ipso habere jubemini, non in vobis. Maledictus enim omnis homo, qui spem habet in homine. Et bonum est considerare in Domino, quam considerare in homine: quia beati omnes qui confidunt in eum.* Dicat ergo Christianus homo: Si in manibus hominis infirmi, inconstantis & ad malum proni foret salus & fors mea, de salute causa foret desperandi; sed ex quo in manibus tuis sortes mee, Deus meus, idè causa est sperandi, quia firmum est spei fundamentum, ut infra c. 3.

CAPUT II.

Spei à charitate discrimen.

7 Idem, spem, & charitatem, tres esse virtutes, ab invicem distinctas, scimus ex Apostolo, dicente: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, major autem horum est charitas.* Constatque ex distinctis earum definitionibus; speique à fide & charitate discrimen manifestum est ex eo quòd nec fides

nec charitas sit fiducia expectans, &c. Tota difficultas est de amore, ex quo spes nascitur, uti diximus n. 1. De amore (inquam) quo desideramus Deum, quatenus summum bonum, & ultimum finem nostrum, in quo licet spes formaliter non consistat, ipsum tamen præsupponit; unde & à nonnullis spei amor dicitur; in eo tamen adhuc ab amore charitatis distinctus, quòd amoris charitatis objectum esse non debeat absens, uti objectum amoris desiderantis possessionem Dei, propter quòd amor iste Deo possessio excidit; sed charitas nunquam excidit, uti rursum Apostolus dicit.

8 Mystici ergo quidam, & cum ipsis Quietistæ, atque Scholastici non pauci, omnem amorem Dei, quatenus summi boni, & ultimi finis nostri, vocant amorem spei, minus perfectum (ut ipsi putant) amore Dei, quatenus in se absolute summè boni & perfecti, quem solum vocant amorem charitatis. Quippe existimant, amoris perfectioni obesse, quòd Deus diligatur cum aliquo ad nos respectu, summi utique boni nostri, & finis nostri ultimi. Idèque perfectionem amoris in eo collocant, quòd eo Deus diligatur præcisè ut in se est summè bonus & perfectus, abique ullo ad nos respectu.

9 Verùm econtrà dicendum, quòd amor quo Deus sic amatur propter se, velut summum bonum nostrum, finisque nosse ultimæ, ut felicitatem suam, ultimamque suam perfectionem creatura rationalis non querat nisi in Deo, Deique cognitione & amore, esse verum amorem charitatis, quatenus hæc definitur, *virtus, quæ Deus propter se diligitur, & proximus propter Deum;* verum (inquam) amorem filialem, non mercenarium, purum, non impurum; perfectum, non imperfectum; gratuitum, non interessatum.

10 Ista est assertio Sanctorum infra referendorum, necessariò tenenda ad Quietismum, & Semiquietismum à fundamentis convellendum, nec parum utilis ad conciliandos Theologos, super divini amoris necessitate ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ: cum (exceptis paucis rigidis Molinistis) cæteri ferè conveniant, saltem amorem spei, five Dei, quatenus summi boni, & ultimi finis nostri, ad eam necessarium esse, qui si gratuitus sit, verusque amor charitatis, saltem generaliter dictæ, in re conveniunt cum Augustini, & Aquinatis discipulis; sicut & illi qui dolorem de peccatis ex timore inferni ad dictam justificationem sufficere volunt, dummodò inferni timorem accipiant pro timore æternæ amissionis Dei, five beatificæ cognitionis, amorisque ipsius, tamquam summi boni nostri: cum timor iste servilis non sit, sed filialis, veræque charitatis effectus. In re proinde (suppositâ assertionis nostræ veritate) non habent minus rigidi Molinistæ unde turbentur ex requi-

to ab Augustini discipulis ad justificationem amore charitatis generaliter dictæ: utpote necessitatem amoris spei non diffidentes, sed solius charitatis specialiter acceptæ pro amore Dei, ut in se absolutè boni, sine ullo ad nos respectu. Sit itaque

§. I.

Argumenta pro assertione ex Scriptura.

11 **P**robatur ergo assertio 1°. ex verbis, quibus primum, maximumque mandatum exprimitur Matth. 22. v. 37. 38. 39. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Quo mandato, charitatis præcipi dilectionem, extra dubium est; eodemque præcipi dilectionem perfectam, imò perfectissimam, Salvator innuit, dum in isto mandato, & altero de dilectione proximi, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, universam pendere legem & Prophetas asserit; pendere proinde legis plenitudinem atque perfectionem. Dilectio tamen illa Dei non præcipitur absque respectu Dei ad creaturas, imò cum eo respectu: utpote quem significant verba ista, *Dominum Deum tuum*, quasi dicat, *quia ipse est Dominus Deus tuus.* Ideò utique Dominus tuus, quia Creator tuus. Ideò Deus tuus, quia primum principium tuum, & ultimus finis tuus, benefactor tuus, pater tuus, & omne bonum tuum. Unde Augustinus epist. 52. ad Macedonium dicit, præceptum diligendi seipsum, includi in primo illo, maximoque mandato, quo jubemur diligere Deum. Quod non esset verum, si Dei ex charitate dilectio foret absque ullo ad nos respectu. Sic enim ad Deum solum, ut in se est præcisè, nullo modo ad nos terminaretur. Ut enim Dei dilectio, primò mandata præcepto, nostri sit dilectio, necesse est ut sit dilectio Dei, tamquam summi boni nostri, ut eà diligens Deum, diligere censeatur seipsum. Verè enim seipsum amat, qui summum bonum suum amat, sibi que optat, & procurat: cum se amare, sibi sit bonum velle, & procurare. Et ideò Augustinus de morib. Eccles. c. 26. *Fieri non potest, ut seipsum, qui Deum diligit, non diligit. .... Siquidem ille se satis diligit, qui seculo agit, ut summo & vero perfruatur bono (ipsum cognoscendo & amando) quod si nihil aliud est, quam Deus. . . quis cunctari potest, quin sese amet, qui amator est Dei?* Et hinc proximum sicut seipsum amare, est proximo, sicut sibi ipsi, summi boni possessionem optare, & pro posse procurare. Cum igitur in dilectione Dei, sui, & proximi, tota legis perfectio & plenitudo consistat, desiderium istud charitatis perfectioni non officit, imò ad eam necessarium est.

12 Secundò probatur ex Matth. 6. *Quærite primum regnum Dei.* Quod profectò Chri-

stus primum, seu principaliter quærere, adeoque amare non juberet, (*amore namque quæritur, amore invenitur, amore possidetur*, inquit Augustinus) si amor iste imperfectus esset, seu minus perfectus amore Dei, secundum perfectiones suas absolutas considerati: neque enim Magister perfectionis primum, seu principaliter quærere, & amare juberet minus, sed magis perfectum.

Tertiò in Oratione Dominica rursus à 13 Christo jubemur petere, & orare, *adveniat regnum tuum.* Vel ergo Dominica Oratio ista à perfectionibus fieri non debet (ut impius Molinos dicere est ausus) vel ipsimet perfectiores aspirare debent ad acquisitionem regni cælestis. Siquidem per istam Orationem petimus, ut Deus in nobis perfectè regnet, nosque sibi perfectè subjiciat; quod quia non fiet, nisi in regno cælesti, desiderium nostrum (inquit Cyprianus de Orat. Domin.) *ad illud regnum excitamus, ut nobis veniat, atque in eo regnare mereamur. Non sic dicimus (ait Augustinus serm. 57. de divers.) veniat regnum tuum, quasi optemus ut regnet Deus, sed hoc est quod cogitamus, & rogamus ut nobis veniat.*

Quartò, ab exemplis eorum, quos nobis 14 divina Scriptura proponit velut perfectos Dei amatores, Abraham scilicet, Moyse, Davidis, & Apostoli Pauli; quos nihilominus eadem Scriptura nobis repræsentat velut aspirantes ad beatitudinem. Siquidem perfectà sine dubio dilectione Abraham dilexit Deum, dum, obediens Deo, exivit de terra sua, & de cognatione sua, & ivit in terram sibi divinitus monstratam; licet dilectio ista absque spe non fuerit: *expectabas enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex, & conditor Deus.* Hebr. 11. Similiter Moyse, *dum grandis factus, negavit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affugere cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias estimans thesauro Aegyptiorum, improprium Christi;* tamen illa Moyse ad Deum dilectio non fuerit absque ullo ad se respectu: *aspiciebat enim in remunerationem.* Ibidem. In David quoque perfecta fuit Dei dilectio (*de omni enim corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum.* Eccli. 47. 10.) ad eam tamen se excitavit ex eo quòd Deum sibi proponeret, velut summum bonum suum. Psalm. 72. *Quid enim mihi est in celo, & a te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Et Psalm. 83. *Concupiscit, & deficit anima mea in atriis Domini.* Psalm. 26. *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut habitem in domo Domini omnibus diebus vite mea.* Psal. 41. *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te, Deus.* Psalm. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.* De Apostolo quid dicam? *Nos autem*

primitias spiritus habentes (ait Rom. 8.) & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum expectantes. Hebr. 12. Non habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Sed & morti proximus, perfectaque tunc maxime charitate inflammatus, mercedem aeternam, velut coronam justitiae intuebatur. 2. Timoth. 4. 8. Primos quoque Christianos, quorum perfecta erat charitas, ad malorum tolerantiam aeterni praemii consideratione excitavit in epistolis suis.

15 Quinto, si perfectioni charitatis obesset consideratio regni caelestis, ad octo beatitudines, Christianae virtutis perfectionem continentes, regni caelestis promissione discipulos suos Christus hortatus non fuisset, utique ad paupertatem spiritus, & gaudium in tribulationibus persecutionibusque: quoniam (inquit) merces vestra copiosa est in caelis. Matth. 5.

§. II.

Argumenta ex Patribus.

16 Sexto probatur ex perspicuis Augustini testimoniiis to. I. l. 6. c. 3. n. 29. 30. & 31. exhibitis. Quibus addo quod ait l. 2. de doctr. Christ. c. 22. Tunc est optimus homo, cum tota sua vita pergat ad incommutabilem vitam, & toto affectu inheret illi. Et tr. 9. in Joan. ad illa verba i. Joan. 4. In hoc perfecta est charitas, ut fiduciam habeamus in die judicii. Quid est fiduciam habere in die judicii? Non timere ne veniat, sed desiderare ut veniat dies judicii. .... Qui timet adhuc, nondum habet fiduciam in die judicii, nondum est in illo perfecta charitas. .... Ceterum timendo corrigit se, vigilet adversus hostes suos, id est adversus peccata sua, incipiet revivescere interius, & mortificare membra sua quae sunt super terram. .... Quantum mortificat. .... membra sua super terram, tantum surgunt & corroborantur membra caelestia. .... Surgentibus caelestibus membris, incipit desiderare quod timebat. .... Cum ceperit desiderare venientem Christum casta anima, qua desiderat amplexus Sponsi, renuntiat adultero, sit virgo interius ipsa fide, spe, & charitate. Habet jam fiduciam in die judicii. .... Et dicit, adveniat regnum tuum. .... Orat cum fiducia charitatis (perfectae, ut supra) optat jam ut veniat. Hoc desiderio inflammatus David aiebat: Et tu Domine usquequod. .... Gemebat se differri. .... Et Apostolus. .... Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Et rursum: Sumi quidam perfecti, qui cum patientia vivunt. .... Qui desiderat, sicut dicit Apostolus, dissolvi, & esse cum Christo, patienter vivit, & delectabiliter moritur. Vide Apostolum patienter viventem, id est cum patientia tolerare vitam, non amare: dissolvi, inquit, & esse cum Christo, multo magis optimum. .... Ergo, Fratres, date operam, inquit agite vobiscum, ut desideretis diem judi-

cii. Aliter non probatur perfecta charitas, nisi cum ceperit dies ille desiderari. Igitur perfecta charitas, secundum Augustinum (in Apostolis Joanne & Paulo fundatum) desiderat & optat ut nobis veniat dies judicii, dies caelestis regni, &c.

Augustini testimoniiis eodem l. 6. c. 2. 17 n. 18 & 19. adjecimus testimonia Bernardi, qui intuper ferm. 25. de divers. Hac (inquit) sunt toto affectu & omni tempore postulanda; hac sum pro quibus incessanter, & quam omnino poterunt, ad Deum clament desideria tua, ut habeas gratiam ejus bonam, & placere possis in oculis pietatis ipsius, & in eo vivas, & moriaris in ipso, ut gloriam ejus videre, & ipso frui in perpetuum merearis. Unde & Propheta: "Exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram." "Et alibi" Unam petii à Domino, hanc requiram, &c.

Et n. 33. habes testimonium Hugonis 18 de S. Victore, stultos eos vocantis, qui putant filiali gratuitoque amore non diligere Deum ab iis qui Deum diligunt, ipsique serviunt propter ipsum, tamquam dilectionis servititiae mercedem: Hoc dicunt (inquit) stulti quidam, & tam stulti, ut seipso non intelligant. Vide loco citato.

Ibi etiam habes testimonium S. Francis 19 Salecii l. 2. de amore Dei c. 17. dicentis, amorem spei esse quidem amorem concupiscentiae, sed sanctae & bene ordinatae, per quam non trahimus Deum sicut aliter ad nos, neque ad nostra commoda, sed ipsi nos jungimus, tamquam finali nostrae felicitati, ita ut nostri quidem amor, nostraeque utilitas in eo interveniat, sed in eo Deus teneat locum primum & principale. Et infra: Cum Deum amamus tamquam supremum bonum nostrum, non referimus Deum ad nos, sed nos ad ipsum, nec finis sumus perfectionis Dei, sed ipse finis noster, perfectioque nostra. .... Sicque Deus suam erga nos assuetudinem exercet & bonitatem, nos autem nostram indigentiam exercemus & inopiam. Denique quod sic amare Deum, tamquam summum bonum nostrum, ipsum amare est titulo honorabili & venerando, velut perfectionem nostram, quietem & finem, in cuius possessione felicitas nostra consistit. Verum 20 licet verba ista admodum favorabilia sint assertioni nostrae; ingenue tamen fateor, Salecium, sicut in aliis nonnullis, ita & hoc in puncto, Scholasticorum sui temporis principis (à quibus edoctus fuit) praeventum, à S. Augustino aliisque Patribus supra relatis recessisse, dum post praemissa subjunxit, quod iste Dei amor supremus non sit & perfectus. Sed quomodo non supremus, cum eo Deus supremè ametur, ut fatetur ibidem? Pro ratione quidem dicit, quod ideo spei amor imperfectus sit, quod in bonitatem infinitam non tendat ut in se talis est, sed ut talis est nobis. Verum ista Scholasticorum ratio non subsistit, quia quisquis Deum, ut sum-

mum bonum suum, supremamque felicitatem suam diligit, Deum ut in se summè bonus & perfectus est reverà diligit, saltem implicitè. Neque enim nos beatificare, ultimò perficere, omneque desiderium nostrum satiare posset, nisi in se summè bonus & perfectus esset; nec ultimam nobis felicitatem perfectionemque communicare posset, nisi in se haberet. Consideratio proinde Dei, quatenus summi boni nostri, alterius non est speciei vel perfectionis, quam consideratio Dei ut summè in se boni; sed ejusdem speciei & perfectionis, utpote ipsam includens. Mira proinde essentialisque est relatio convenientiæ, Deum inter & hominem, in ratione communicativi & receptivi, perfectivi perfectibilisque. Quemadmodum enim Deus summè est perfectus, summèque perfectivus hominis; sic homo summè est imperfectus, & summè perfectibilis, nec summè perfici potest, nisi à Deo, seu divina bonitate, cujus sicut summa est affluentia, summaque inclinatio ad se communicandum; sic hominis infinita est indigentia, infinitaque capacitas ad recipiendum, prout Salesius eleganter ostendit l. 1. de amore Dei c. 17.

§. III.

Sepitimum argumentum ex propositionibus contra Quietistas & Semiquietistas ab Innocentio XI. & Innocentio XII. damnatis.

- 21 **Q**uietistis, Semiquietistisque adeò per-suasum est, amorem Dei, tamquam summi boni nostri, imperfectum, impurum, mercenariumque esse, ut puritati perfectionisque amoris officere putent, quòd etiam partialiter sit ex motivo utilitatis nostræ, etiamsi motivum istud minùs principale sit, subordinatumque motivo divinæ gloriæ, tamquam principali.
- 22 Quod absurdum profectò est: cum utilitas nostra, ad Dei gloriam relata, eique subordinata, perfectè sit secundum Dei ordinationem. Prorsus enim vult præcipitque Deus, ut nos propter ipsam, & propter gloriam ipsius diligamus. Est autem perabsurdum dicere, quòd impurus imperfectusque sit amor, qui prorsus est secundum ordinationem Dei, & secundum ordinem amoris à Deo institutum & præceptum.
- 23 Nec tamen illum nostri amorem, amoris Dei propter se subordinatum, ipsi vocant amorem spei, sed charitatis; non puræ, sed mixtæ. Quem à spei amore in eo quidam distinguunt, quòd in spei amore proprium interesse dominetur supra interesse Dei. Dicit enim quispiam ex ipsis, quòd justa nondum sit anima, quamdiu non amat nisi amore spei, in quo interesse proprium dominatur super interesse Dei: *Tandis que nous*

Tom. II.

n'avons encore qu'un amour d'esperance, où l'interêt propre domine sur l'interêt de la gloire de Dieu, une ame n'est point encore juste. Quæ sanè propositio prorsus aliena est à veritate, sicut & à doctrina Sale-sii, n. 19. laudata. Enimverò si amor proprii interesse in amore spei dominetur supra interesse divinæ gloriæ, amans Deum amore spei, plus amat interesse proprium, quam interesse Dei; plus proinde seipsum, & creaturam, quam Deum. Quod prorsus est inordinatum, impium, Deo injuriosum, & contra primum, maximumque mandatum diligendi Deum ex toto corde, &c.

Nec in istud dumtaxat præcipitum Quietistarum ducunt principia, sed & in istud aliud, quòd perfectio divini amoris à nobis exigat tantam indifferentiam, circa beatitudinem damnationemque nostram, ut oporteat nos animo sic constitutos esse, ut nobis perinde sit, sive salvandi sumus, sive damnandi, dummodò adimpleatur voluntas Dei. Quod si verum esset, consequens foret, quòd à nobis eam pariter exigeret indifferentiam, ut nobis perinde foret, sive virtuosè, sive criminosè, sive christianè, sive gentiliter viveremus, dummodò in nobis adimpleretur voluntas Dei, quæ profectò semper adimpletur, quidquid nobis acciderit: quia semper equidem Deus æquè sanctus est in se; & si in nobis non glorificetur per misericordiam, glorificatur per justitiam, & in nostra derelictione, ab aliis, quos elegerit, glorificabitur per sempiternam eorum gloriam. Consequens etiam foret, quòd divini amoris perfectio à nobis exigeret, ut etiam indifferentes essemus circa beatitudinem damnationemque, sicut & circa vitam bonam & malam proximi. Quæ omnia prorsus aliena sunt à divinis eloquiis, quibus sanctificare jubemur nomen Dei, vel-leque, & quantum in nobis est, procurare, tam nostram, quam proximorum salutem, & vitam christianam, per quam crimina vitentur, tam in hoc sæculo, quam in tota aeternitate, in qua Deus à damnatis in æternum odio habebitur, & blasphemabitur.

Estque aliunde periculosa indifferentia illa, tum quia homines efficit segnes, parumque sollicitos ad benè vivendum, & ad tolerantiam passionum tribulationumque. Tum quia eosdem efficit presumptuosos, dum illi qui eam sese habere putant, facile sibi persuadent, se eminenter perfectos esse, cum non sint. Neque enim in ea perfectionem collocant divinæ Scripturæ, nec SS. Patres, neque indifferentiam illam extra imaginationem reverà habent, qui se habere putant (cum omnes necessario velint esse beati) & ut eam habeant, nihil propterea laudabile habent: cum nihil boni sit in illa indifferentia, nihil non contrarium monitis, præceptis, & exemplis Sanctorum, ut supra vidimus.

De

26 Meritò proinde Innocentius XI. in Bulla *caelestis Pastor* sequentes damnavit propositiones Michaëlis de Molinos. XI. „ Qui „ suum liberum arbitrium Deo donavit, de „ nulla re debet curam habere, nec de infer- „ no, nec de Paradiso, nec debet desiderium „ habere propriæ perfectionis, nec virtutum, „ nec propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, „ cuius spem purgare debet.

„ XIII. Resignato Deo libero arbitrio, ei- „ dem Deo relinquenda est cogitatio & cura „ de omni re nostra, & relinquere ut faciat in „ nobis sine nobis suam divinam voluntatem.

„ XIV. Qui divinæ voluntati resignatus est, „ non convenit, ut à Deo rem aliquam petat : „ quia petere est imperfectio : cum sit actus „ propriæ voluntatis & electionis, & est vel- „ le quòd divina voluntas nostræ conformetur, „ & non quòd nostra divinæ. Et illud „ Evangelii, *petite, & accipietis*, non est dictum „ pro animabus internis, quæ nolunt habere „ voluntatem. Imò huiusmodi animæ eò per- „ veniunt, ut non possint à Deo rem aliquam „ petere.

„ XV. Sicut non debent à Deo rem ali- „ quam petere; ita nec illi ob rem aliquam „ gratias agere debent : quia utrumque est „ actus propriæ voluntatis.

„ XVI. Non convenit Indulgentias quæ- „ rere pro pœna propriis peccatis debita : quia „ melius est divinæ justitiæ satisfacere, quàm „ divinam misericordiam quærere : quoniam „ illud ex puro Dei amore procedit ; & istud „ ab amore nostri interessato ; nec est res Deo „ grata, nec meritoria : quia est velle crucem „ fugere.

27 Meritò quoque Innocentius XII. in De- creto quod incipit, *cum aliis*, sequentes damnavit : I. „ Datur habitualis status amoris „ Dei, qui est charitas pura, & sine ulla admix- „ tione motivi proprii interesse. Neque timor „ pœnarum, neque desiderium remunerationum „ habent amplius in eo partem. Non „ amat amplius Deus propter meritum, ne- „ que propter perfectionem, neque propter „ felicitatem in eo amando inveniendam.

„ II. In statu vitæ contemplativæ, seu uni- „ tivæ, amittitur omne motivum interessatum „ timoris & spei.

„ IV. In statu sanctæ indifferentiæ anima „ non habet amplius desideria voluntaria, & „ deliberata, propter suum interesse, exceptis „ occasionibus, in quibus toti suæ gratiæ fi- „ deliter non cooperatur.

„ V. In eodem statu nihil nobis, omnia „ Deo volumus. Nihil volumus ut simus „ perfecti & beati propter interesse proprium ; „ sed omnem perfectionem ac beatitudinem „ volumus in quantum Deo placet efficere ut „ velimus res istas impressione suæ gratiæ.

„ VI. In hoc sanctæ indifferentiæ statu no- „ lumus amplius salutem, ut salutem prop- „ priam, ut liberationem æternam, ut mer- „ cedem nostrorum meritorum, ut nostrum

interesse omnium maximum ; sed eam volu- „ mus voluntate plenâ ut gloriam & benepla- „ citum Dei, ut rem quam ipse vult, & „ quam nos vult velle propter ipsum.

VII. Abnegatio, seu sui ipsius renuntia- „ tio, quam Iesus Christus à nobis in Evan- „ gelio requirit . . . non est nisi quoad inter- „ esse proprium . . . . . extremæ probationes, „ in quibus hominis abnegatio . . . . . exerceri „ debet, sunt tentationes, quibus Deus æmu- „ lator vult purgare amorem, nullum ei osten- „ dendo perfugium, neque ullam spem quoad „ suum interesse proprium, etiam æternum.

VIII. Omnia sacrificia, quæ fieri solent „ ab animabus quàm maximè disinteressatis „ circa eorum æternam beatitudinem, sunt „ conditionalia . . . . . Sed hoc sacrificium non „ potest esse absolutum in statu ordinario. In „ uno extremarum probationum casu hoc sa- „ crificium fit aliquo modo absolutum.

IX. In extremis probationibus potest a- „ nimæ invincibiliter persuasum esse, persuas- „ sione reflexâ, & quæ non est intimus ani- „ mæ fondus, se justè reprobam esse à Deo.

X. Tunc anima divisa à semetipsa expi- „ rat cum Christo in Cruce dicens : *Deus meus,* „ *Deus meus, ut quid dereliquisti me!* In hac „ involuntaria impressione desperationis con- „ ficit sacrificium absolutum sui interesse pro- „ prii quoad æternitatem.

XI. In hoc statu anima amittit omnem „ spem proprii interesse, sed nunquam amit- „ tit in parte superiori, id est in suis actibus „ directis & intimis, spem perfectam, quæ est „ desiderium disinteressatum promissionum.

XII. Director tunc potest huic animæ „ permittere ut simpliciter acquiescat jacturæ „ sui proprii interesse, & justæ condemnationis „ ni, quam à Deo sibi indictam credit.

XVIII. In statu passivo . . . . . exercentur „ omnes virtutes distinctæ, non cognoscendo „ quòd sint virtutes. In quolibet momento „ aliud non cogitatur, quàm facere id quod „ Deus vult, & amor zelotypus simul efficit, „ ne quis amplius sibi virtutem velit, nec un- „ quam adeò sit virtute præditus, quàm cum „ virtuti amplius affixus non est.

XIX. Potest dici in hoc sensu quòd ani- „ ma passiva & disinteressata nec ipsum amo- „ rem vult amplius, quatenus est sua perfe- „ ctio, & sua felicitas ; sed solum quatenus „ est id quod Deus à nobis vult.

XX. In consistendo debent animæ trans- „ formatae sua peccata detestari, & condem- „ nare se, & desiderare remissionem peccato- „ rum suorum, non ut propriam purificatio- „ nem & liberationem, sed ut rem, quam „ Deus vult, & vult nos velle propter suam „ gloriam.

Ex propositionum illarum damnatione „ perspicuè innotescit, Quietistas & Semiquiet- „ istas, sicut & Scholasticos eorum sequaces, „ falsam sibi idæam præformasse de puro, per- „ fecto, & disinteressato Dei amore, deque

proprio interesse charitati (quæ non quærit quæ sua sunt) opposito, quasi divinus amor, ut purus sit, perfectus & disinterestedus, prorsus expers esse debeat desiderii propriæ felicitatis ac perfectionis, solasque perfectiones Dei absolutas, solum Dei ut in se absolute est gloriam, velut motivum intueri, absque ullo ad felicitatem & perfectionem nostram respectu. Cujusmodi amorem, seu amoris statum non dari, sequitur ex damnatis ab Innocentio XII. propositionibus I. II. IV. V. & VI. necnon XI. XII. XIII. XIV. XV. & XVI. damnatis ab Innocentio XI. E. nimvero falsa illa idæa principium est, seu fundamentum super quo Quietistæ & Semi-quietistæ præteniam illam indifferentiam superadificaverunt, quam, secundum damnatas illas propositiones, anima habere debet pro omni omnino re, etiam pro actibus virtutum, etiam pro actibus fidei explicitæ, imò pro æterna etiam salute sua & damnatione. Quâ indifferentiâ semel stabilitâ preces omnes, seu postulationes, salutis & propriæ perfectionis desideria suppressa esse voluerunt, etiam gratiarum actiones pro acceptis beneficiis, aliosque ejusmodi errores non paucos velut veritates tradiderunt. Ex eorum proinde damnatione satis innotescit vera non esse, quæ tradunt de puritate perfectioneque divini amoris, quasi purus perfectusque non sit, si eo Deus non ametur ut in se summè bonus est præcisè, sive secundum perfectiones suas absolutas, sine ullo ad nos respectu, sed ut summum est bonum, summaque perfectio ac beatitudo nostra.

§. IV.

Argumenta alia, à ratione theologica.

29 **N**on multiplex dumtaxat autoritate probatur assertio nostra, sed & multiplex ratione theologica. Triplicem hic subijcio.

Prima est, quia si amor Dei purus & perfectus unice ferri deberet in Deum, ut in se absolute bonum & perfectum, absque ullo ad nos respectu, charitas de corde puro & perfecto nullum respectum habere posset ad accepta divinitus beneficia, sed ad solum Deum, ut in se est præcisè. Verùm aliter Christus docuit, dum ad excitandum in cordibus nostris Dei amorem, divina nobis beneficia proposuit, illud præsertim, quo sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Aliter quoque Apostolus Rom. 5. 8. *Commendat charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est.* Et 2. Cor. 5. 15. *Pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Aliter denique nos docet Ecclesia, dum juge purissimæ charitatis Eucharisticæ sacramentum.

Tom. II.

crificium incruentum ex Christi præcepto quotidie offert in commemorationem cruenti sacrificii in Cruce semel à Christo oblato, mortemque ipsius per illud jugiter annuntiat.

Secunda ratio: si amor Dei purus ac perfectus unice ferri deberet in Deum, ut in se absolute bonum independentem ab omni ad nos respectu, sponsa Dei Ecclesia, Deum sponsum suum non amaret amore puro perfectoque, dum publicis in orationibus suis aliquid à Deo nobis petit; adeoque desiderat, ne quidem dum petit desideratque salutem æternam fidelium, infidelium peccatorumque conversionem, &c. Et ne Christi quidem in nos amor purus perfectusque fuisset, dum propter nos homines & propter nostram salutem descendit de calis, & homo factus, & crucifixus est pro nobis, oravitque pro electorum salute, & pro Petro, ut non deficeret fides ipsius, &c. Atqui hoc asserere impium foret, blasphemum & hæreticum.

Tertia ratio: quilibet amat Deum tamquam summum bonum suum, in ipso solo, seu in possessione ipsius felicitatem suam unice quærens ac desiderans, eò quòd ipse solus sit bonum infinitum, quo plenè ac perfectè beatificari potest, Deum amat perfectè: quia Deum amat super omnia, ipsum omni præferens creaturæ. Cum amoris istius objectum, & finis ultimus qui non sit ipse amans, nec ulla alia creatura; sed bonum illud infinitum, in quo solo perfectam felicitatem suam, non in se, nec in ulla alia creatura quærit; seque inventuram per fidem cognoscit; & in quo solo propterea totam complacentiam suam constituit. Et quamvis Deum sic amans, velut summum bonum suum, Deum amet propter interesse suum, non tamen propter interesse ullum à Deo distinctum (quasi Deum referens, velut medium ad finem qui, sive ad objectum à Deo distinctum) sed propter interesse à Deo indistinctum. Igitur Deum amat amore gratuito. Quotiescumque enim interesse aliud non quærit, nisi Deum ipsum, Deum amat, non propter aliud, sed propter Deum ipsum, sive propter perfectiones quas Deus in se habet: utpote in eorum cognitione & amore collocans omne interesse suum. Tale proinde interesse non est objectum amoris mercenarii, sed gratuiti; nec amoris imperfecti, sed perfecti: utpote Deum supremè glorificantis. Cum nihil gloriosius sit, & honorificentius Deo amato, quàm supremè amari, & desiderari, propter eas quas in se habet perfectiones, per quas sit tota felicitas, & omne illud bonum seu interesse, quod amans, ipsum amando quærit, desideratque.

Nec per amorem istum amans Dei possessionem refert ad seipsum, velut ad finem qui, nec ut ad objectum suum beatificum, sed ut ad subiectum dumtaxat, per illam Dei possessionem unice beatificabile, cui

propterea possessionem illam (in perfecta Dei cognitione, amoreque consistentem) desiderat, ut Deum plenè perfectèque cognoscendo, & amando, seipsum ad Deum referat, velut ad unicum objectum suum beatificum, unicum finem suum ultimum, bonumque supremum. Sic verò Deum amare, est ipsum perfectè amare. Quia est Deum amare amore perfectè conformi ordini amoris divinitus instituto; amore faciente perfectam iustitiam nostram; amore glorificante Deum modo perfectissimo quo creatura intellectualis ipsum glorificare potest; amore perfectè satisfaciente primo, maximoque mandato; amore denique quo Deum infinitè pluris facimus, quam nos ipsos, & plusquam omnes creaturas: utpote amore quo proficemur, ipsum solum esse posse summum bonum nostrum, ultimum finem nostrum, & objectum unicè potens nos beatificare, omneque desiderium nostrum satiari, ita ut nulla creatura id possit, nec nos ipsi.

§. V.

Occurritur contrariis argumentis.

32 **O**bjiciunt Adversarii 1°. illud Apostoli I. Cor. 13. *Charitas non querit qua sua sunt.*

Respondeo, hoc idè ab Apostolo verissimè dici: quia charitas excludit spem omnis interesse distincti ab objecto amato, sive à gloria, & possessione ipsius, sicque non solum excludit spem omnis interesse vitiosum, sed & omnis interesse mercenarii, nec aliud interesse querit, nisi inseparabile ab amore, atque adèd à possessione Dei; ita ut solus Deus sit objectum, Deique gloria sit finis ipsius, ut supra explicatum est.

33 **O**bjicies 2°. Clemens Alexandrinus l. 7. Stromat. docet, quòd homo perfectus interrogatus, utrum è duobus eligeret, vel Dei cognitionem & amorem, seu gnoscim, vel salutem æternam (in hypothesi impossibili, quòd ista duo separari possent) absque hæsitatione perfectionem eligeret, in Dei cognitione & amore consistentem. Ita etiam Chrysostomus, Theodoretus, S. Franciscus Salesius, &c.

Respondeo nihil inde contra assertionem nostram: quia paulò antè Clemens Alexandrinus dicit, quòd *peritio maxime regia est, digna proinde homine perfectò, qua docet hominum salutem petendam esse sine mercede, ut nos simus hæredes, & possideamus Deum.* Et l. 4. Stromat. *Is ergo qui est cognitione præditus (eo nomine spirituales intelligit & perfectum) . . . finem habebit . . . positum in eo, quòd sit semper felix, & beatus, & regius Dei amicus.* Chrysostomus quoque in Psal. 41. & alibi mirè commendat amorem, quo Regius Psaltes dicebat: *Servavit anima*

*mea ad Deum fontem vivum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Vide (inquit) ardentem hominem, vide inflammatum . . . spiritum ostendit Apostolicum . . . Rex est, & tantis fruatur deliciis, tamæque est gloria pariceps, & est innumerabiles victorias consecutus. Verum hæc omnia irridet, divitiis, & gloriam, & omnes delicias; ad futuram autem aspirat & inhiat: hæc est magni cuiusdam & excelsi animi. Hæc est anima, qua tenetur studio sapientis, & celestis amore verè capta est, &c. Loco itaque objecto sermo non est de salute, prout essentialiter consistit in beatifica Dei cognitione & amore, felicitateque & satisfactione iis essentialiter annexa; sed de salute, prout vulgus eam concipit pro bonis, deliciisque à dicta cognitione & amore, annexaque iis felicitate distinctis, quibus Beati in Paradiso perfruuntur. Per consequens non vult Clemens Alexandrinus, quòd si homini perfectò proponeretur hinc beatifica Dei cognitio & amor, absque omni felicitate, gustu, & satisfactione, iis essentialiter annexa, imò cum æterna infelicitate, disgustu, & insatisfactione; inde salus æterna, in distinctis illis bonis consistens, magnamque secum felicitatem, gustum, & satisfactionem afferens; homo perfectus absque hæsitatione eligeret Dei cognitionem, & amorem, ab omni felicitate, gustu, & satisfactione separatum, imò cum æterna infelicitate, disgustu, & insatisfactione conjunctum. In ista namque hypothesi ipsi prorsus impossibile foret Deum amare: quia impossibile foret Deum, ut sibi amabilem, sive ut sibi convenientem, proponere: neque enim aliter sibi Deum proponere posset, nisi ut æternum miserum, infelicemque reddentem amatores suos: non ergo ut amabilem, sed ut terribilem; quo modo amari non vult, nec potest Deus; nec suppositionibus tam extravagantibus pii fideles turbandi sunt, nec ad amorem hoc sensu purum incitandi; nec tales suppositiones Sancti illi fecerunt; imò summam, essentialiterque inseparabilem in amore Dei felicitatem, gaudium, & satisfactionem collocarunt, prout videre est in Chrysostomo ad cap. 5. ad Rom. ubi sic: *Amemus Christum, ut amare quidem par est: hoc enim magna certe merces, hoc calorum regnum, & voluptas, & delicia, & gloria, & honor, hoc lumen, & beatitudo infinita.* Suppositio ergo quam Sancti illi fecerunt, non illa, sed ista est, quòd si per impossibile cætera omnia bona, deliciaeque Paradisi separarentur à cognitione & amore Dei, non tamen felicitas, & satisfactio, essentialiter ex ipsis proveniens in superiori parte animæ, hominique perfectò hinc proponeretur cognitio & amor Dei, inde salus æterna, non essentialis (utpote in illa Dei cognitione & amore, gaudioque essentialiter annexo consistens) sed accidentaliter, consistens in bonis deliciisque*

Paradisi ab illo Dei amore & cognitione distinctis, immunitateque ab omni poena, & cruciatu corporis, necnon inferioris partis animæ, homo perfectus mallet in inferni cruciatibus esse cum illa Dei cognitione & amore, quam in Paradiso cum istis aliis bonis delictisque, sed sine Dei cognitione & amore.

34. Ille proinde est sensus, quo S. Franciscus Salesius l. 9. de amore Dei c. 4. ait; quod labores sunt paradisi, si in eis Dei amor & voluntas inveniatur; contra paradisi labor, sine cognitione & amore Dei. Quodque si per impossibile Dei amor & voluntas in paradiso non reperirentur, sed in inferno, infernus eligendus foret, renuntiatio paradiso. Quia nempe infernus tunc essentialiter foret paradisi, & paradisi infernus, uti proximè dixit: non enim nomen vel locus, sed Dei amor æternum duraturus, perfectaque cum voluntate Dei conformitas paradisi essentialiter faciunt; essentialem (inquam) id est sumptum pro essentiali beatitudine animæ; sicut & infernum essentialiter facit aeterna privatio divini amoris.

35. Objicies 3°. Salesius ibidem ad eò extendit indifferentiam hominis perfecti, ut dicat, quod si per impossibile cognosceret, damnationem suam Deo gratiorem fore suæ salvatione, hæc dimissa curreret ad damnationem.

Respondeo ipsum non loqui de salvatione damnationeque essentiali, sive de eo in quo essentialiter, sed in quo accidentaliter consistit; damnationem proinde ab ipso non accipi pro statu aeternæ infelicitatis, miseriae & insatisfactionis: cum felicitas, complacentia & satisfactio juxta Salesium essentialiter inseparabilis sit ab amore Dei, voluntatisque ipsius. Dicit enim l. 1. c. 7. & 8. omni amori essentialiter esse, nasci ex complacentia, quam voluntas percipit ex eo quod feratur in objectum sibi conveniens, quodque sicut apis in melle nascitur, melle nutritur, nec nisi propter mel volat; sic amor ex complacentia nascitur, per complacentiam conservatur, nec nisi ad complacentiam tendit. Et l. 9. c. 2. Tribulationes in seipsis horridae, amores sunt & deliciae, si considerentur in Dei voluntate. Item: laboris asperitatem amor vel tollit, vel sensum ipsius amabilem efficit. Quo etiam sensu S. Catharina Genuensis, purissimi amoris, & maximè disinteressati, ineffabilem exprimens suavitatem, in raptu quodam dixit: Amor non solum nescit quid sit pati, sed nec comprehendere quidem potest, quid poena sit, vel tormentum, sive inferni jam facti, sive eorum omnium quos Deus facere posset; & tamen si possibile sit, poenas omnes sentire demonum, animarumque omnium damnatarum, non ideo dicere possem eas poenas esse, ob magnitudinem felicitatis suavitatisque, quam in eis purus amor inveniret: utpote qui omnem auferret modum potentiamque aliud videndi

sentiendæ, nisi seipsum. Sic legitur in vita ipsius c. 28.

CAPUT III.

Spei à charitate discrimen explicatur.

EX iis quæ diximus capite præcedenti 36 Adversarii putant consecrarium esse nulum fore spei à charitate discrimen, cum amor quem ipsi vocant amorem spei, secundum nos sit verus amor Dei propter se; ad charitatem proinde pertinens.

Sed falluntur: quandoquidem amor, quem ipsi vocant amorem spei, non sit formaliter spes, sive actus proprius spei, sed principium ex quo spes nascitur. Spes proinde penes amorem illum essentialiter non differt à charitate, sed penes actum proprium, objectumque suum formale. Actus verò proprius spei est fiducia generosa, animique elevatio vigorosa, innixa super infinità Dei misericordiã, & auxiliatrice omnipotentia, per quam salus aeterna, non obstante incomprehensibili ipsius excellentia, non obstante etiam difficultate & arduitate mediorum, non obstante denique nostra infirmitate & indignitate, cum conditionata certitudine, & ideo absque omni moda securitate expectatur. Quæ perfectò fiducia non est amor, nec charitas, sed magnanimitas quædam, sanctaque & generosa audacia.

Unde & aliud est spei objectum formale, 37 aliud charitatis. Formale namque charitatis objectum est Deus quatenus ex se cum omnibus perfectionibus suis, summum bonum nostrum, abstrahendo ab eo an præsens sit, an absens, an possessum, an possidendum. Objectum verò formale spei est possessio Dei quatenus absens, ardua, obtentu possibilis, & in futurum certa cum fiducia expectata per infinitam Dei misericordiam, & auxiliatricem Dei omnipotentiam, Christianique merita.

Quia verò ex duplici amore, velut principio extrinseco, spes nasci potest, vel scilicet 38 ex amore mercenario & servili, vel ex amore casto & filiali; duplex etiam spes distingui proportionaliter potest; perfecta una, quæ oritur ex amore Dei puro, disinteressato, filiali & casto, de qua diximus cap. 2. Imperfecta altera, quæ oritur ex amore servili, interessato & mercenario. Et ista ordinariè spem perfectam charitatemque præcedit in conversione peccatorum, juxta Tridentinum sess. 6. c. 6. Nec mirum, quia amor imperfectus & mercenarius perfectum filialemque ordinariè præcedit. Spei quoque habitus in Christiano peccatore separatus est ab habitu charitatis: utpote qui per quodcumque mortale peccatum amittitur, non sic habitus spei.

CAPUT IV.

Spei Christiana certitudo absque salutis securitate.

39 **S**pes Christiana salutem æternam certa expectat cum fiducia, ut ex ipsius definitione constat; & ideo Apostolus Hebr. 6. ipsam vocat *anchoram animæ intam & firmam*. Et Rom. 5. dicit quod *spes non confundit*. Et David Psalm. 21. *In te speraverunt patres nostri: speraverunt, & non sunt confusi*.

40 Fundamentum istius certitudinis est non solum certitudo soliditasque rei speratæ, sed & misericordia & auxiliatrix Dei omnipotentia, & fidelitas ipsius in promissis servandis, de qua Psalm. 145. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis*, quibus salutem pollicitus est perseverantibus usque in finem in observantia mandatorum ipsius, Matth. 24.

41 Certitudo tamen ista non præstat omnimodam salutis securitatem. Quia non est absoluta, sed conditionata, si in mandatorum custodia perseveraverimus. Et ideo firma quidem esse debet anchora spei nostræ, sed non absque morfu aliquo timoris; cum scriptum sit: *Qui stat, videat ne cadat*. Et, *Cum metu & tremore salutem vestram operamini*. Propter quod Apostolus, adhuc post raptum suum usque ad tertium cælum: *Castigo (inquit) corpus meum, & in servitium redigo, ne forte, cum aliis predicavero, ipse reprobus efficiar*. Ut enim Tridentinum sess. 6. cap. 13. *Iusti formidare debent, scientes quod in spem gloria, & nondum in gloriam vocati sunt, de pugna qua superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperaverint dicenti: Debiles sumus, non carni, ut secundum carnem vivamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritui facta carnis mortificaveritis (in laboribus, in vigiliis, in elemosinis, in orationibus, & oblationibus, in jejuniis, & castitate, ut antè dixit) vivetis*.

42 Certitudo itaque spei Christianæ omnimodam non tribuit salutis securitatem (uti comminiscuntur hæretici) nec proinde concordie occasionem. Neque enim Christianus Deus absolute promissit salutem, sed sub dicta conditione. De qua à se adimplenda nemo, citra Dei revelationem, omnimodam habere potest certitudinem. Quia licet Christianus, saltem justus, diffidere non debeat de auxilio Dei, diffidere debet de seipso, timereque de defectu liberi arbitrii, ponentis obstaculum peccati, ait S. Thomas hic q. 18. a. 4. ad 3.

CAPUT V.

Spes Christiana nec in hæreticis, nec in damnatis, nec in beatis reperitur; bene in animabus Purgatorii, & Catholicis viatoribus, etiam impiis.

Non in hæreticis: quia sine fide, nec 43 spes, nec charitas subsistit. Spes proinde quam sibi hæreticus videtur habere, humana est, & naturalis; non divina, & supernaturalis.

Non etiam in damnatis: quia cum certissimi sint de æternitate suæ damnationis, salutem apprehendere non possunt ut futuram, imò nec ut possibilem, stante irrevocabili decreto æternæ suæ damnationis.

Neque in beatis, respectu gloriæ essentialis. Quia non est ipsis futura, sed præfens; & ideo Apostolus Rom. 8. dicit, quod *spes qua videtur non est spes*. Nec in beatis spes est respectu accidentalium gloriæ corporis: quia licet ipsis futura sit, ipsis tamen non est difficulter adipiscibilis, seu ardua. Et ideo sicut fides, sic & spes in patria evacuat, tam quoad habitum, quam quoad actum.

In animabus verò Purgatorii spes ideo 46 manet, quia non evacuat per securitatem quam habent de gloria in futurum adipiscenda: eò quod eam adepturi non sint, nisi cum arduitate, mediante utique satisfactione, quam divinæ debent justitiæ.

Spem denique in Catholicis, etiam im- 47 piis, reperiri (dummodo eam non amiserint per peccatum desperationis, vel præsumptionis) probatur ex eo, quod quolibet mortali peccato spes non amittatur: cum peccatum quodlibet mortale ei non opponatur. Unde spes à Concilio Tridentino sess. 6. c. 6. requiritur tamquam dispositio ad justificationem peccatoris.

CAPUT VI.

Spei præceptum ac necessitas.

Spei, uti fidei, & charitatis, saltem im- 48 perfectæ, actus necessitate mediæ necessarius est ad justificationem impii. Quia Tridentinum sess. 6. c. 6. inter actus absolute necessarios ad justificationem impii, non fidei dumtaxat & charitatis (seu inchoati saltem amoris Dei tamquam fontis omnis justitiæ) sed & spei actum recenset; non proinde sicut divinæ justitiæ timorem, quem solum recenset velut utilem, quo *utiliter continentur*.

Præterea spei actus quibusvis hominibus 49 ratione utentibus necessarius est necessitate specialis de ea præcepti, de quo constat ex variis Scripturæ testimoniis, quibus in Deo sperare jubemur. Unde Alexander VII. se-

sequentem merito damnavit propositionem: *Homo nullo unquam vita sua tempore tenetur elicere actus fidei, spei, & charitatis, ex vi praeceptorum ad eas virtutes pertinentium.*

50 Si queras tempus, quo spei actus ex speciali praecepto elicendus est?

Respondeo 1°. Sicut Christianus morali quodam modo semper ex fide vivere debet, non solum habitualiter, sed aliquo modo virtualiter (quia semper debet esse iustus: *Iustus autem ex fide vivit*; non profecto ex fide otiosa, sed actuosa, cum vivere sit agere) ita morali quodam modo semper vivere debet ex spe & charitate, per fidemque, spem & charitatem divinae Majestati continuo moraliter adherere, prout Facultas Theologica Lovanensis tradit in articulis Innocentio XI. per Deputatos suos anno 1677. oblatis, in quibus post maturum examen nihil censuram dignum Romana Inquisitione invenit. Enimvero Osee 12. dicitur: *Spera in Deo tuo semper.* Cūque semper vivere debeamus ex Christo, sicut palmes ex vite, semper à nobis sperandus est Christi per gratiam influxus: utpote quo semper, & in omnibus delibatis actibus nostris indigemus, & pro quo semper orare jubemur. Luc. 18. *Oportet semper orare, & nunquam desicere. Quod enim tempus intervenit* (ait cum Zozimo, Praedecessore tuo, Coelestinus Papa in epist. ad quosdam Galliae Episcopos c. 9.) *quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, motibus, adiutor, & protector orandus est, &c.* Oratio verò cum fide & spe fieri debet.

51 Respondeo 2°. spei actum specialius exercendum in circumstantiis sequentibus. 1°. dum peccator est justificandus. Quia tunc in spem erigi debet, fidens Deum sibi propitium fore per Christum (ut ait Tridentinum loco citato) utpote quem proposuit *Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.* Rom. 3. Per fidem (inquam) quae sibi conjunctam habeat spem, seu fiduciam propitiationis per Christum, ut loquitur Tridentinum.

52 2°. in gravioribus tentationibus, in quibus galea salutis capiti imponenda est, ut de solo Salvatore speremus salutem. Similiter in gravioribus tribulationibus, in quibus imbecillitas nostra spe futurorum bonorum adjuvanda est. Maximè cum utroque illo casu speciali per Christum indigemus auxilio; de quo adipiscendo in spem erigi nos oportet.

53 3°. specialissimè dum periclitamur in tentationibus de virtus spei oppositis, praesertim de desperatione & pusillanimitate. Tunc enim erigendus est animus, cum Regio Psaltes dicendo: *Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam ad hoc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.*

54 4°. quoties Sacramenta suscipimus: ut-

pote quae canales sunt promissae nobis gratiae, pignoraque salutis nostrae.

5°. initio ac fine vitae nostrae rationalis, 55 & frequentissimè in vita, seu tam frequenter renovanda est spes actualis, ut morali quodam modo dici queat, nos vivere in spe filiorum Dei, sive in fide per spem & dilectionem operante. Semper namque tendere nos oportet in ultimum finem nostrum, illumque desiderare, & expectare, habitando in adjutorio Altissimi, in Dei quae protectione commorando.

CAPUT VII.

Contra spem peccatur excessu, per presumptionem; defectu, per desperationem; sed longè frequentius per illam, quam per istam.

56 **C**ontra spem peccatur commissione, per praesumptionem desperationemque, & per ista peccata spes amittitur. Peccatur etiam omissione actus spei, dum cadit sub praecepto; sed sicut per solam omissionem actus fidei non amittitur fides; per solam etiam omissionem actus spei non amittitur spes.

57 *Desperatio est voluntaria animi dejectio, per quam abjicitur spes obtinenda veniae peccatorum, ob nimiam eorum magnitudinem, vel multitudinem, vel existimatam ea vitandi impossibilitatem; vel abjicitur spes adipiscendae beatitudinis, ob apprehensam nimiam difficultatem vel impossibilitatem mediorum ad id necessarium; & ideo abjicitur voluntas necessaria illa media adhibendi, sive ad peccatorum remissionem; sive ad salutem.*

58 *Proinde desperatio non solum importat privationem spei, sed importat quemdam recessum à re desiderata, propter existimatam impossibilitatem adipiscendae.* S. Thomas 1. 2. q. 40. a. 4. ad 3. & in corp. *Ista tamen existimatio; vel apprehensio aut judicium non est formaliter ipsa desperatio; sed inducit ad desperationem. Quae licet non sit peccatorum omnium gravissimum, omnium tamen est periculosissimum, prout idem S. Doctor ostendit 2. 2. q. 20. a. 3. Tamen enim infidelitas & odium Dei, respectivè ad desperationem, secundum se; id est secundum speciem propriam, graviora sunt; si tamen comparetur desperatio ad ista alia duo peccata ex parte nostra, sic desperatio est periculosior. Quia per spem revocamur à malis, & inducimur ad bona prosequenda. Et ideo sublata spe, irrefrenate homines labuntur in vitia, & à bonis operibus retrahuntur. Unde super illud Prov. 24. "Si desperaverit lapsus in die angustiae, minuetur fortitudo sua," dicitur Glossa: "Nihil est execrabilius desperatione, quam qui habet, & in generalibus hujus vitae laboribus, & (quod pejus est) in fidei certamine, constantiam perdit."*

Et Isidorus dicit in lib. de sum. bon.: „ Perpetrare flagitium aliquod, mors animæ est; sed desperare, est descendere in infernum. „ Hactenus S. Thomas.

59 *Præsumptio* est spes inordinata, quæ scilicet confidit quis se beatitudinem, vel gratiam aut virtutes consecuturum, vel per solas naturæ vires (quæ est præsumptio Pelagiana) vel gloriam per solam fidem, absque operibus, aut peccatorum veniam absque penitentia (quæ est præsumptio Lutherana) vel sub inani spe misericordiæ Dei peccat, penitentiamvè differt in finem vitæ, divitiis bonitatis & patientiæ Dei inanisam & fomentum malitiæ abutendo, temerariæque præsumptionis ictui totius æternitatis aliam committendo. Hæc est *præsumptio* quæ dicitur *de misericordia Dei*, estque peccatum in Spiritum sanctum. A quo immunes non sunt, qui in impenitentia ad vitæ finem perseverant, sub spe quod tunc penitentiam & veniam impetrabunt, per intercessionem Beatissimæ Virginis, quam sibi pollicentur, fidentes in aliquo aridi cordis obsequiolo, seu quotidiano certæ orationis penso, quo eandem Beatissimam Virginem sibi demereri conantur. Quemadmodum enim illi abutuntur Dei misericordiæ; sic isti Deiparæ abutuntur misericordiæ, eaque abutentes, aliis peccatis suis præsumptionis adjiciunt peccatum, seipsos sub ea spe decipiendo, penitentiamque & emendationem differendo.

60 At, inquit, Deipara est Mater misericordiæ, refugiumque peccatorum, etiam impenitentium.

At, ut benè reponit Boudartius to. 3. tr. 2. §. 20., quid aliud continet objectio ista, nisi vassitiam antiqui serpentis, cui aperte contradicunt Scripturæ, dicentes: *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Eccli. 5. Falsum est ergo, ac deceptorium (pergit Boudartius) quod Deipara sit refugium peccatorum *impenitentium*, seu impenitens cor habentium, quod utique nullo tangitur desiderio respicientiæ. Tamen si enim refugium sit peccatorum, etiam illorum, qui nondum obtinuerunt penitentiam donum, sed de eo obtinendo satagunt; non tamen impenitentium illorum, qui nullum affectum habent ad respicientiam. Tamen si (inquam) peccator, de respicientia cogitans, rectè (cum Ecclesia) ad Deiparam recurrat, dicens: *Alma Redemptoris Mater, succurre cadenti, surgere qui curat populo*, &c. quæ fronte Deiparæ dicit, *ino Filio nos reconcilia*, qui nullum ne quidem inchoatum affectum habet, nec habere satagit ad respicientiam, quæ est medium ad id absolute necessarium, sine quo Dei Filio nullus reconciliari potest? De talibus audi quid Scriptura dicat: *Multiplica-*

buis orationes vestras, & ego non exaudiam. Ita. 1. Et, *Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Prov. 28. 9. Quod sapientissimus Sylvius accipendum dicit de oratione peccatoris, in peccato perseverare volentis, & legem nolentis vel audire, vel servare. *Talis (inquit) oratio si oranti in peccatum, Psal. 108. potiusque exasperat Deum, Deiparamque, quam ejus misericordiam provocat.* Illi autem qui veram quidem respicientiam petunt, sed demùm in fine vitæ, perinde execrabiles sunt: quia Deo injuriose insultant, divitiis bonitatis ejus abutentes, ad perseverandum in peccatis suis, nec ea desistere volentes, nisi dum ab eis ipsi deseruntur. De quibus Eccli. 3. dicitur: *Cor durum, seu impenitens, habebit malè in novissimo: & qui amat periculum, in illo peribit.*

Porro quod longè frequentius homines 61 præsumptione peccent, quam desperatione, his præsertim novissimis diebus, to. 1. Prolegomeno 2. c. 18. & alibi pluribus argumentis demonstravi. Solùm hic breviter idiplum ostendo ex eo quod desperatio hodie non sit peccatum ordinarium, uti est præsumptio, longèque rariores sint Christiani de sua salute desperantes, ob terribiles Evangelii veritates, quàm de Dei misericordia temerè præsumentes: utpote de qua sibi, mediis etiam in criminibus, blandiuntur peccatores passim omnes, illi etiam in quibus crimina usque adeò *transierunt in affectum cordis*, ut affectum istum deponere serio nunquam cogitent. Et idem est de obduratis, quorum tanta est durities, ut nullo divinæ justitiæ, terribiliumque oraculorum Evangelicorum timore concutiantur. Vixque est peccator, quàmlibet magnus, quàmlibet consuetudinarius, quàmlibet inveteratus, quàmlibet occasionalis, seu proximis peccandi occasionibus implicatus, qui de eadem sibi miser cordia non blandiatur, etiam dum absque ullo, vel vix ullo conscientia remorsu in scelera quàmlibet grandia ruit. Multò magis de ea sibi blandiuntur, qui peccant cum momentaneo conscientia remorsu, sed velut in somno contingente, citòque transeunte; & qui de criminibus suis erubescunt, viæque melioris propositum identidem concipiunt, sed semisaucium, & ita ut peccatorum affectum plenâ & integrâ voluntate nunquam abjiciant, ideòque sese nunquam emendant. Qui tamen omnes de Dei præsumunt misericordias, quod ipsi, taliter dispositis, peccata remittet per Sacramenta. Verùm temeraria, & admodum periculosa est præsumptio ista, & super taliter præsumentes mirum quantum dilatat infernus os suum. Unde talibus voce tonante eum Apostolo clamandum: *Secundùm duritiam tuam, & impenitens cor tuum, thesaurizas tibi iram, in die ira, & revelationis justis judicii Dei, qui reddet uni-*

unicuique secundum opera eius. Et vitam quidem eternam promittit iis qui, secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt; non iis qui operarii sunt iniquitatis: quoniam tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. Rom. 2.

62 Præsumptionis species quædam est tentatio Dei, cujus maia consistit in temeraria expectatione insolite seu extraordinariae providentiæ Dei, vel exploratione potentiæ, sapientiæ, veracitatis, aliorumve attributorum ipsius.

63 Duplex est, explicita & implicita. Explicitè Deum tentat, qui à Deo petit miracula, seu extraordinarium providentiæ modum, absque speciali circa hoc divinæ voluntatis signo, v. g. qui se exponit gravi mortis periculo, confidens quod ipsum Deus miraculosè liberabit. Quod ne faceret Apostolus, fugit, ut Augustinus dicit 22. contra Faustum: *Paulus fugit, non quasi non credendo in Deum, sed ne Deum tentaret, si fugere nolisset: cum sic fugere, fu-*

gundoque persecutorem evadere potuisset. Beata verò *Agatha* idè medicinam recusavit, quia experta erat divinam erga se benevolentiam, ut vel infirmitates non pateretur, pro quibus corporali medicinâ indigeret, vel statim sentiret divinæ sanationis effectum, ait S. Thomas 2. 2. q. 97. a. 2.

Implicitè seu interpretativè tentat Deum, 64 qui, licet à Deo miracula formaliter non petat, absque iusta tamen necessitate petit, vel facere aggreditur, quod ex se miraculum poicit. S. Thomas ibidem ad 2. exemplificans in eo, qui ante orationem animam suam non preparat, dimittendo siquid adversus aliquem habet, vel alias ad devotionem se non disponendo. Quia dum non facit quod in se est, ut exaudiatur à Deo, quasi interpretativè tentat Deum.

Dixi absque iusta necessitate. Neque enim 65 Apostoli Deum tentarunt, dum petierunt à Domino, ut in nomine Jesu Christi fierent signa, ut dicitur Act. 4. Hoc enim petierunt, ad hoc quod virtus Christi infidelibus manifestaretur. S. Thomas ibidem in c.

LIBER QUARTUS.

AMOR CHARITATIVUS.

Divinorum donorum divinissimum est charitatis amor, quo nihil in tota domo Dei pretiosius, nihil præstantius, nihil sublimius. Divinorum charissimum charitas optimum est, donum super omne donum. O pretiosam margaritam, quam qui invenit homo, vendit omnia quæ habet, & emit eam! O thesaurum præstantissimum, quem qui possidet, etiamsi aliis omnibus careat, dives est; & quo si careat, etiamsi alia omnia possideat, pauper est! Si enim dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Hic fons proprius, cujus non est particeps alienus. Hæc vestis nuptialis, quam qui in nuptiis non habet, mittitur in tenebras exteriores. Hoc operimentum, quo omnis peccatorum multitudo operitur. Hæc sacra unctio, quæ docet nos de omnibus. Hic ignis, quem Salvator de cælo venit mittere in terram, & quid vult, nisi ut ardeat? Hoc donum non solum in se pretiosum, sed & aliorum omnium pretium. Hic sicut Sanctuarii, quo omnia ponderantur, de quo in Levitico: *Omnis estimatio sicut Sanctuarii ponderabitur.* Quid enim scientia, quid eloquentia, quid oratio, quid jejunium, quid eleemosyna, quid aliud quodcumque opus sine charitate? Hoc igitur cura, hoc præ aliis omnibus satage, ut isto sicut non careas, ut hoc dilectionis thesauro abundes,

Tom. II.

ut hæc margaritâ locupleteris, id est ut Deum charitate ames. Vacuum namque & otiosum tempus omne, quod in hoc non impenditur; vacuum, & absque fructu omne opus, quod ab hoc & ad hoc non dirigitur. Aridum omne cor, quod hoc fonte non irrigatur. Quo nos irrigare dignetur ipse Amor, & amoris Dator & Præceptor, & super omnes ardentissimus Amator noster Jesus Christus, cui cum Patre, & Spiritu sancto amor, honor, & gloria in læcula sæculorum. Amen.

CAPUT I.

Charitatis definitio, objectum, præstantia.

Charitas est virtus infusa à Deo, quæ Deus propter se diligitur, & proximus propter Deum. Communis est definitio, cum qua coincidit ea quam Augustinus tradit lib. 3. de doctr. Christ. c. 10. *Charitatem voco motum animi ad fruendum Deo propter seipsum, & proximo propter Deum.*

Objectum itaque materiale charitatis primarium est Deus; secundarium proximus. Quo nomine nos ipsi comprehendimur: quia proximus quisque sibi. Comprehenditur & quicumque nobiscum capax est gratiæ & gloriæ.

Formale charitatis objectum est Deus, 3

Ec